

Георги Карасимеонов (Ред.)

БАРОМЕТЪР

Политическите партии в България

Година 12, брой 3
Юли - Септември 2012

■ Наближаващите избори все повече изострят политическата ситуация в страната. Инфлацията и увеличаването на безработицата водят до нарастване на социалното напрежение. Все повече браншови организации и синдикати издигат искания за повишаване на работните заплати. Това може да доведе до вълна от протести през зимата, които да бъдат използвани от опозиционните партии.

■ До изборите управляващите от ГЕРБ ще концентрират усилията си най-вече в предизборна дейност и подчертаване на постиженията на властта. Тенденцията за спад в доверието към партията продължава и това ще бъде основното предизвикателство пред управляващите в навечерието на изборите. Независимо от това тя остава първа по електорално влияние партия.

■ С избора на Станишев за лидер на ПЕС БСП получава силна външна легитимация, което може да бъде важен фактор в хода на предизборната кампания догодина. Това допълнително ще сплоти партията около нейния лидер. Подписката за референдум за АЕЦ „Белене“ показва мобилизационните ресурси на БСП.

■ Движение България на гражданите начело с Меглена Кунева все повече ще насочва публичното внимание към себе си. Социологическите прогнози показват, че партията ще бъде почти сигурен участник в следващия парламент. Кунева категорично заяви, че ще се яви самостоятелно на изборите и на този етап избягва въпроса с кого би се коалирала след формирането на следващия парламент.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Политическата и социално-икономическата ситуация	2
2. Състояние и развитие на партийната система	5
2.1. Тенденции в дясното политическо пространство	5
2.1.1. ГЕРБ	5
2.1.2. Синята коалиция (СДС и ДСБ)	6
2.1.3. Атака	7
2.1.4. РЗС	8
2.2. Тенденции в парламентарната опозиция: ляво-центристкия спектър	8
2.2.1. БСП	8
2.2.2. ДПС	9
3. Общественото мнение	9
4. Основни изводи и прогнози	10

1. Политическата и социално-икономическата ситуация

Политическата ситуация в страната през изминалото тримесечие се характеризира с нарастване на сблъсъците между политическите сили. Една от основните причини за това беше терористичният атентат на летище Сарафово в Бургас, при който атентатор-самоубиец се взриви до автобус, превозващ израелски туристи. Часове след атентата израелското правителство обвини Хизбула за атентата и изпрати свои представители да помагат на българските власти в разследването.

Близо два месеца след терористичния акт все още няма яснота кой стои зад атентата. Не се установи и самоличността на атентатора, както и по какъв начин е влязъл в страната. Вътрешният министър Цветан Цветанов увери, че българските власти полагат максимални усилия както за установяване самоличността на атентатора, така и за изясняване на всичко свързано с подготовката и реализирането на нападението. Според него атентатът е подготвен извън пределите на страната.

На среща между правителствата на България и Израел, проведена през септември в Йерусалим, израелският министър-председател Беньямин Нетаняху също заяви, че атентатът в Сарафово е извършен от Хизбула. Премиерът Борисов обаче подчерта, че досега разследването не е дало категорични доказателства за това кой стои зад атентата.

Терористичното нападение на летище Сарафово постави на дневен ред някои много сериозни въпроси пред държавата. Водеща стана темата за състоянието и качеството на системата за сигурност.

Опозицията обвини управляващите, че са подценили опасността от терористичен атентат в България. Най-краен в оценките си беше лидерът на „Атака“ Волен Сидеров, който отново разви тезата си за наличие на ислямски фундаментализъм в България. Сидеров заяви, че Държавната агенция Национална сигурност (ДАНС) не е взела пред-

вид информацията от израелските служби за съществуваща вероятност от нападение над израелски туристи в България още по време на зимния туристически сезон. Сидеров напомни, че тогава на въпроса какви превантивни мерки взема България срещу евентуална терористична заплаха, премиерът Борисов отговорил, че в страната няма такава опасност, „тъй като в България на всеки ъгъл има дюнор“.

Опозицията разкритикува правителството, че в годишния доклад на ДАНС за миналата година тероризмът не се споменава като заплаха за националната сигурност на страната.

Премиерът Борисов отговори на обвиненията, че никой не е застрахован от терористичен атентат и подобен акт много трудно може да се предотврати, давайки за примери други подобни атентати по света.

Друго важно събитие, което оказва въздействие върху политическата ситуация в страната, беше докладът на Европейската комисия по механизма за сътрудничество и оценка (Cooperation and Verification Mechanism). Докладът беше предшестван от един скандал, който разтърси съдебната система в страната. Седмица преди публикуването на доклада Висшия съдебен съвет (ВСС) уволни председателя на Съюза на съдиите в България Мирослава Тодорова поради това, че е забавила написването на мотиви по две дела, което е довело до изтичането им по давност. Съдия Тодорова нашумя през последните години като един от най-силните радетели за независимостта на съдебната система в България и най-вече с това, че влезе в остър конфликт с министъра на вътрешните работи Цветан Цветанов, който от началото на мандата на ГЕРБ не спира със своите словесни атаки срещу българските магистрати. Тодорова води и дело за клевета срещу министър Цветанов.

Уволнението на съдия Тодорова доведе до безпрецедентен протест на съдии в България пред сградата на ВСС. Всичко това изостри политическата ситуация в страната преди публикуването на мониторинговия

доклад и отново изведе на дневен редица слабости в работата на ВСС и липсата на ясни и прозрачни мотиви при неговите решения.

Докладът на Европейската комисия беше оценен от много политици и анализатори като един от най-негативните през последните пет години. От него стана ясно, че мониторингът по отношение на България продължава, като следващият доклад ще бъде в края на 2013 г. В доклада се отправят критики за липсата на адекватни реформи в системата на правосъдието и вътрешните работи и се изказва загриженост за засилващото се влияние на организираната престъпност в политическия и социалния живот на страната, продължавайки да бъде „фундаментално предизвикателство за държавата и обществото“. Критиката е следствие от слабата разкриваемост на поръчковите убийства, както и от законовите ограничения по отношение на дейността на Специализирания наказателен съд и Специализираната прокуратура. Като проблем е посочена също така и безрезултатността на програмата за защита на свидетели и на борбата с корупцията сред висшите етажи на властта и администрацията.

За пръв път през последните пет години в доклада се изказват притеснения за развитието на демокрацията и разделението на властите в България, като се подчертава, че представители на правителството оказват натиск върху съдебната система със своите критики. В тази връзка е споменат и казусът със съдия Тодорова.

Опозицията отправи остри критики към управляващите след представянето на доклада. Лидерът на БСП Станишев го определи като „убийствен“. Според него фактът, че Европейската комисия ще продължи да наблюдава страната, е „червен картон за управлението на Бойко Борисов“.

Лютви Местан от ДПС заяви, че този доклад прави невъзможно влизането на страна в Шенген в близко бъдеще, което е провал за управлението на ГЕРБ.

Докладът на Европейската комисия стана повод БСП и ДПС да внесат петия поре-

ден вот на недоверие към правителството с мотив – провалът на правителството в областта на правосъдието и вътрешните работи, който очаквано беше отхвърлен от управляващото мнозинство.

През септември беше избран новият Висш съдебен съвет в България, който е на товарен с много очаквания с оглед провеждането на адекватна реформа в съдебната система и възстановяване на доверието в нея. ВСС се състои от 25 членове с мандат за 5 години. Главният прокурор, председателят на Върховния касационен съд (ВКС) и председателят на Върховния административен съд (ВАС) са членове по право. Единадесет от членовете се избират от Народното събрание, а останалите 11 – от съдебната власт. За пръв път преди избора бе направено публично изслушване на кандидатите. От управляващите се съобразиха с препоръките както на Брюксел, така и на редица неправителствени организации и заложиха на процедура на откритост и прозрачност. Въпреки това сред редица неправителствени организации и наблюдатели останаха съмнения за дирижиран и предизвестен избор и договорка между основните партии за разпределение на местата от парламентарната квота. Останаха съмнения и за предварителни договорки при определяне на кандидатите от квотата от съдебната власт. Първата основна задача на новия Висш съдебен съвет ще бъде изборът на нов главен прокурор, което трябва да се случи до края на годината.

Началото на новата парламентарна сесия показва, че политическите партии в страната ще водят остра предизборна кампания. Това стана ясно от традиционните встъпителни декларации на парламентарно представените партии. В своята политическа декларация управляващите от ГЕРБ заявиха, че партията е по-единна от всякога и е готова да довърши докрай своите програмни ангажименти. Председателят на парламентарната група Красимир Велчев подчерта, че от началото на 2013 г. ГЕРБ ще заложи на политиката на увеличаване на доходите на гражданите. Ос-

вен повишаване на доходите от ГЕРБ обещаха още поевтиняване на лекарствата, довършване на здравната, съдебната и образователната реформа, както и продължаване на строителството на магистрала.

В своята декларация БСП отново се обяви за алтернатива на управлението. Лидерът на партията Сергей Станишев обвини управляващите, че подчиняват действията си изцяло на предизборни цели. Други непосредствени приоритети ще бъдат референдумът за АЕЦ „Белене“ и гарантирането на провеждането на честни избори. От БСП заявяват, че ще предложат и алтернативен бюджет за 2013 година.

Най-радикалната декларация за новия сезон бе тази на ДПС. Заместник-председателят на партията Лютви Местан настоя за разпускане на Народното събрание и провеждане на предсрочни избори. Според него политическият ресурс на мнозинството е изчерпан и ГЕРБ разчита само на обвинения към предишните управляващи, без да предлага нито една реална мярка за реформи.

Съпредседателят на Синята коалиция Мартин Димитров заяви, че управляващите са се провалили в икономическата политика, за което свидетелстват нарастването на цените, безработицата и влошаването на всички икономически показатели. Според него това е довело до мерки, типични за левия популизъм, като опита за контрол върху цените на някои хранителни стоки, които кабинетът обяви през август. Димитров очерта тежката икономическа ситуация, като обърна особено внимание на безработицата. Според него за пръв път от времето на правителството на Жан Виденов, запомнено с най-тежката икономическа и финансова криза в страната в края на 90-те години на миналия век, се наблюдава спад на заетостта през летните месеци. Мартин Димитров обвини за пореден път правителството, че продължава да толерира монополите.

В своята политическа декларация от „Атака“ обърна внимание на увеличаването на престъпността, свързана с ромското населе-

ние и липсата на адекватна реакция на правителството. Те издигнаха и нереалистичната идея за увеличаване на минималната работна заплата до 1000 лева, както и на минималната пенсия до 500 лева.

Икономическата ситуация в страната все по-силно рефлектира върху политическия дискурс и обществените нагласи. Това ще окаже влияние и на политическата ситуация в страната и ще бъде една от основните теми на предизборната кампания.

И през това тримесечие заетостта продължава да спада и безработицата да расте. Според данни на Евростат безработицата за месец юли е 12,4%. По данни на Националния статистически институт инфлацията в страната също се е повишила. Потребителските цени през август са се повишили с 0,5% спрямо юли, а инфлацията от началото на годината е 2,6%. Увеличение се наблюдава в целия спектър на хранителните продукти и при транспорта - 2,9%. От 1 август токът поскъпна с 13%, което доведе до силно обществено недоволство и искания на синдикатите за индексации на заплатите и пенсиите.

В контекста на тази икономическа ситуация министърът на финансите Симеон Дянков обеща увеличение на пенсиите от април 2013 г. и на заплатите в бюджетната сфера. Министърът на труда и социалната политика Тотю Младенов заяви, че подготвяното увеличение на пенсиите ще бъде между 8% и 10%. Опозицията от своя страна обвини ГЕРБ, че предизборно обещава пари, които обаче няма откъде да извади. В тази връзка особено напрегнати ще бъдат дебатите за бюджет 2013 година.

През това тримесечие енергийните проекти отново бяха основна тема на политическия дневен ред. Руската компания „Атомстройекспорт“ подаде иск в Международния арбитражен съд за 1 млрд. евро компенсации за спирането на АЕЦ „Белене“. От българското правителство окачествиха иска като неоснователен и заявиха, че България има аргументи да спечели делото.

Междувременно през август американската компания „Уестингхаус“ спечели обявления от правителството търг за изготвяне на проучване на възможността за използване на оборудването от проекта „Белене“ за строеж на нов блок в АЕЦ „Козлодуй“.

В края на август България подписа договор с консорциума „Тотал“ за търсене и проучване на нефт и газ в континенталния шелф на Черно море в „Блок 1-21 Хан Аспарух“. Договорът за проучване е за пет години и е на стойност 1 млрд. евро. Очакванията са да се намерят залежи от газ между 40 и 80 милиарда куб. метра. Според специалистите подобни количества биха задоволили българските потребности от газ за 20-30 години.

Наближаващите избори предизвикват появата на нови политически субекти. За сега от тях с най-големи шансове за попадане в следващия парламент има партията на Меглена Кунева - Движение България на гражданите, която вече официално бе регистрирана като политическа партия. Новата формация се позиционира в дясноцентристкото пространство. Меглена Кунева каза, че нейната партия има претенции да управлява страната самостоятелно, като се обявява за опозиция и алтернатива на управляващите. Тя заяви категорично, че партията ще се яви самостоятелно на изборите. Успоредно с партията продължава да функционира и едноименното гражданско сдружение.

2. Състояние и развитие на партийната система

2.1. Тенденции в дясното политическо пространство

2.1.1. ГЕРБ

ГЕРБ на практика започна своята подготовка за парламентарните избори догодина още от това тримесечие. Основно предизвикателство пред партията е по какъв начин ще се справи с негативите на управлението и

с все по-засилващото се обществено недоволство сред редица социални групи от икономическата ситуация в страната.

Във вътрешнопартиен план партията изглежда все по-разделена на различни групи и лобита. Това пролича през последната година с приемането на редица закони, които бяха обявени за лобистки не само от опозицията, но и от редица неправителствени организации. Според анализатори този процес все повече ще се засилва с наближаването на изборите и края на този управленски мандат.

В редица региони на страната партията губи електорална подкрепа. Като най-проблемни могат да бъдат посочени следните райони: Търговище, Разград, Шумен, Кюстендил и Враца. Това доведе и до смяна на областния шеф на ГЕРБ в Търговище - Лили Боянова. Със същия пост в Разград се раздели и заместник-шефът на ПГ на ГЕРБ Тодор Димитров.

Основният сблъсък между различните лобита в партията ще се засили в процеса на изготвянето на депутатските листи за изборите догодина. От партията съобщиха, че бъдещата парламентарна група на ГЕРБ в следващия парламент ще се прави по нова формула. Наред с водещи депутати на ГЕРБ, министри и областни управители по всяка вероятност ще се заложи и на популярни фигури от обществения живот, с което се цели обновяване на облика на партията. По думите на премиера Бойко Борисов ще се заложи и на нови лица от младежката организация на партията.

Една от основните слабости на сегашната парламентарна група е липсата на активност на голяма част от депутатите ѝ. За целта от ГЕРБ предвиждат да направят мащабно социологическо изследване по региони, чрез което да бъдат открити водещите публични фигури на партията в областните градове на страната.

През септември вътрешният министър Цветан Цветанов и депутатът от ГЕРБ от Кърджалийския избирателен район Цвета Караянчева се срещнаха в Народното събрание с изселници в Турция, водени от

председателя на изселническата организация „Бултюрк“ Рафет Улутюрк. Като резултат от срещата много вероятно да бъде отворен партиен офис на ГЕРБ в Турция, придружен с лична визита на Цветан Цветанов за обсъждане на партийни въпроси. Българските изселници, присъствали на срещата, обещаваха сериозна подкрепа на изборите. Тази година Цвета Караянчева на два пъти посети Турция, където имаше среща с местни политически лидери и граждански движения на изселническата общност. От ГЕРБ обявиха, че това е положителен знак, който показва, че ДПС вече не е основен посредник в диалога между България и българските граждани от турски произход, които живеят в Турция.

От ГЕРБ обявиха, че основната цел пред партията е спечелването на парламентарните избори с абсолютно мнозинство, което ще гарантира продължаване на започнатите от правителството реформи и завършване на инфраструктурните проекти.

2.1.2. Синята коалиция (СДС и ДСБ)

В началото на юли се проведе първият тур за избор на нов лидер на СДС. До провеждането на този извънреден вот се стигна, след като предишният председател на партията Мартин Димитров подаде оставка в средата на май. Причина за това бе отказът на висшия партиен орган на партията да подкрепи продължаването на Синята коалиция и на следващите избори.

В първия тур на изборите се включиха общо петима кандидати – депутатите Ваньо Шарков и Лъчезар Тошев, заместник-председателят на партията Румен Христов, Иван Сотиров и кметът на град Карлово Емил Кабаиванов. Ден преди провеждането на първия тур от надпреварата се оттегли Румен Христов. Той обяви своята подкрепа за Емил Кабаиванов. След проведените избори до балотаж достигнаха Емил Кабаиванов и Ваньо Шарков. Те представляваха две различни визии за развитието на СДС. Зад кандидатурата на Емил Кабаиванов застанаха привържениците на идеята за прекратяване на съюза с ДСБ. Зад

кандидатурата на депутата Ваньо Шарков, от друга страна, се обединиха привържениците на запазването на Синята коалиция.

Според резултатите от проведения на 15 юли балотаж в него са участвали 85% от членовете на партията. Кабаиванов бе избран за нов лидер на СДС с общо 3941 гласа срещу 3652 гласа за Шарков.

Емил Кабаиванов е малко познат на широката публика. По образование е лекар и икономист. Член е на СДС от 1992 г. В периода 1999–2003 г. е председател на Общинския съвет в Карлово, а от 2003 до 2007 г. е кмет на града. През 2011 г. започва своя втори мандат на същата позиция. От 2007 до 2011 г. е началник на дирекция „Национална координация“ в централата на СДС в София.

Новият лидер на СДС категорично се обявява за прекратяване на отношенията на СДС с ДСБ. Според него Синята коалиция не е успяла да повиши доверието в СДС. Ето защо новият курс цели да промени именно тази ситуация.

Той отрича да се оформят два властови центъра или две СДС-та. Категоричен е, че отношенията ще се градят върху спазване на устава и принципите в партията. Той настоява да се спазва принципът, че политическите решения на националните органи на СДС са задължителни за всички евродепутати, депутати, общински съветници, кметове. Независимо от тези изявления се очаква групата около бившия лидер Мартин Димитров и депутата Ваньо Шарков да се ориентира към ДСБ по време на изборите догодина.

В тази връзка интерес представляват и позициите на водещи политици от СДС след избора на Емил Кабаиванов. Евродепутатът Надежда Нейнски заяви, че с този избор СДС се отказва от голямата национална политика и се превръща в партия с изцяло подкрепящи функции.

След разпадането на Синята коалиция ДСБ започва подготовка за самостоятелно явяване на изборите догодина. Същевременно тя търси и партньори сред сегашния формат на Синята коалиция – земеделци и социалдемократи.

През това тримесечие се наблюдава и нарастваща критика от страна на ДСБ към управляващите. Тя е насочена срещу влиянието на монополите, скокът в цените на храните и липсата на съдебна реформа. ДСБ обвинява ГЕРБ в умишлено съсипване на малкия бизнес в „услуга на близки до властта монополи“, по думите на заместник-председателя на ДСБ Радан Кънев.

2.1.3. „Атака“

Терористичният атентат в Бургас стана повод „Атака“ отново да подеме темата за опасността от ислямски фундаментализъм в страната. Сидеров обвини както предишните, така и настоящите управляващи във „васална“ - по думите му - политика спрямо Запада, САЩ и Израел, което е довело до терористичния атентат в Бургас. Той отпрати и преки обвинения към външния министър Николай Младенов за неговата инициатива в подкрепа на опозицията в Сирия. Сидеров обяви това като недалновидни действия, застрашаващи националната сигурност на страната.

Във връзка с подготовката за изборите през следващата година „Атака“ предложи промени в Закона за събранията, митингите и манифестациите. Те включват забрана за агитиране на друг език по време на митинги и манифестации независимо дали се провеждат преди или по време на изборна кампания. Това идва като контрааргумент на предложението на ДПС за промени в изборния кодекс, които да разрешават провеждане на предизборната кампания на език, различен от българския. Предложението на ДПС беше отхвърлено от Народното събрание.

„Атака“ не изневери на себе си и продължи да развива своя социален популизъм и през това тримесечие с темите за контрола на цените и битката с монополите. От партията поискаха оставката на Ангел Семерджиев като председател на Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (ДКЕВР) заради повишаването на цената на тока. От „Атака“ внесоха и пред-

ложение за налагане на мораториум върху цената на хляба, което не беше подкрепено в парламента.

От партията направиха и други популистки законодателни предложения, като например добивът на природни богатства да се извършва от българската държава и печалбата да остава в България, като бъдат прекратени всички концесии на чужди фирми, които извършват подобна дейност.

„Атака“ се противопостави на сключения от правителството договор с международната компания „Тотал“ за проучване с цел добив на нефт и газ в Черно море. Според Волен Сидеров в бъдеще „една чужда компания“ може да продава на България български нефт и газ. Поради това от „Атака“ обявиха, че ще внесат законодателно промени, които да уредят тези въпроси. Сидеров заяви, че ако управляващите от ГЕРБ не приемат тези промени, това ще означава, че правителството работи срещу българските национални интереси.

През това тримесечие тенденцията на сближаване на „Атака“ с ВМРО –БНД с лидер Красимир Каракачанов е на път да добие институционална форма. По всичко личи, че двете партии ще се явят заедно на изборите догодина. Красимир Каракачанов представи идеята за патриотичен и националистически блок под формата на отворено писмо, изпратено до „Атака“, бившия съпартиец на Волен Сидеров - Валери Симеонов и партията му Национален фронт за спасение на България, бившия депутат от „Атака“ и лидер на „Защита“ Йордан Величков и други патриотични формации.

Въпреки че Волен Сидеров и Валери Симеонов влязоха в конфликт през последната година и това доведе до разцепление в „Атака“, сега двамата изглеждат са изгладили своите противоречия, водени от политическата конюнктура и желанието отново да бъдат парламентарно представени.

2.1.4. РЗС

През изминалото тримесечие все по-ясно започва да се очертава един нов политически проект – между РЗС и варненския бизнесмен Веселин Марешки. Последният е български милионер, собственик на верига аптеки в цялата страна. Допреди три години той беше общински съветник във Варна и заместник-председател на Общинския съвет, избран от листата на РЗС. През 2009 г. обаче беше изключен от листата на РЗС за изборите за Европейския парламент поради съмнения за купуване на гласове. На изборите за кмет на Варна миналата година Марешки достигна до балотаж.

Марешки е спорна личност, около която винаги битува съмнението, че организира своите предизборни кампании чрез купуване на гласове и контролиран вот на базата на своята верига аптеки.

Според редица наблюдатели новата линия на взаимодействие между РЗС и Марешки е плод на политически инженеринг на кръгове, свързани с управляващите от ГЕРБ. Вероятно РЗС и Марешки ще бъдат използвани за черен PR срещу политически опоненти на ГЕРБ. Неслучайно и Яне Янев, и Марешки започнаха остра кампания срещу Меглена Кунева, която засега се очертава като един от основните критици на управляващите.

Депутатите от ГЕРБ и РЗС гласуваха заедно на първо четене поправки в Закона за политическите партии. Те бяха внесени по предложение на Яне Янев и са свързани с ограничаването на възможността сдружения да се реструктурират в партии, както и името на партията да се заимства от вече регистрирани сдружения и неправителствени организации.

РЗС направи и още едно предложение по отношение на изборния кодекс. Според Яне Янев бариерата за влизане в парламента на коалиции трябва да бъде променена. За двупартийна коалиция тя можела да остане 4%, но за всяка следваща партия прагът трябва да се вдига с 1%.

2.2. Тенденции в парламентарната опозиция: левоцентристският спектър

2.2.1. БСП

През изминалото тримесечие БСП засили своите критики към управляващите. От БСП разкритикуваха неизпълнението на поетите обещания, с които управляващата партия дойде на власт – борба с корупцията и организираната престъпност, членство на България в Шенген, повишаване на жизненото равнище и доходите. Вместо това според БСП се е стигнало до фалити, сриване на икономическия растеж и безпрецедентна безработица.

Темата за АЕЦ „Белене“ отново излезе на дневен ред, след като БСП внесе в парламента над 770 хиляди подписа с искане за провеждане на референдум за съдбата на атомната централа. Според закона до три месеца подписката трябва да бъде проверена и да бъде насрочена дата за референдум. Лидерът на БСП Сергей Станишев заяви, че очаква Народното събрание да спазва закона и да насрочи референдума в срок. Според него всеки опит на управляващите да осуетят провеждането му би означавал погаване на Конституцията на страната.

През изминалото тримесечие БСП се ангажира с още няколко инициативи. Членът на ръководството Янаки Стоилов заяви, че БСП ще внесе предложение държавата да плаща здравните осигуровки на безработните, които са регистрирани в Бюрата по труда. Той уточни още, че тази идея ще бъде поставена на обществена дискусия преди внасянето на конкретен законопроект.

В средата на септември Националният съвет на БСП взе решение парламентарната група на Коалиция за България да внесе искане в Народното събрание за спиране на приватизационни процедури за БДЖ - Товарни превози, „Терем“, ВМЗ-Сопот, Техно-експортстрой, и на миноритарните дялове в енергоразпределителните дружества.

От особено значение за партията през това тримесечие бяха и изборите за пред-

седател на ПЕС. В края на юли БСП гласува решение и издигна кандидатурата на Сергей Станишев за този пост. От края на 2011 г. той беше временно изпълняващ длъжността до конгреса на ПЕС през септември 2012 г., който го избра за председател. В края на август Сергей Станишев беше избран за вицепрезидент на Социалистическия интернационал на 24-тия конгрес на организацията.

Този избор е признание за Станишев и неговата работа като лидер на БСП през последните години, както и за неговата международна дейност. Това ще подсили външната легитимация на партията в контекста на изборите догодина.

Бившият президент Георги Първанов, който се оттегли от надпреварата за лидерския пост на БСП в края на май, заяви, че от есента ще се включи активно в политиката. Първанов категорично сподели, че няма намерение да се кандидатира за народен представител, а ще работи със своя авторитет за успеха на левицата. По всичко личи, че занапред той ще се опитва да играе ролята на неформален лидер, който със своето публично говорене ще направи опит да влияе на политическите процеси и на дневния ред в БСП.

2.2.2. ДПС

През изминалото тримесечие продължи провеждането на общинските отчетно-изборни конференции на ДПС. Те са своеобразна подготовка за партията преди парламентарните избори догодина. Най-голям интерес представляват конференциите в областите, в които ДПС традиционно има влияние – Кърджали, Силистра, Бургас, Търговище, Шумен и Разград.

През юни за лидер в Разград бе преизбран досегашният председател и единствен кандидат за поста Музаффер Мустан. В отчета за работата на общинската организация той подчерта, че тя се е утвърдила като една от водещите политически сили в общината. Също така бе заявено желание да се работи за създаването на по-добри усло-

вия за пълноценна дейност на клубовете по населени места.

В Кърджали постът бе спечелен от Мухарем Мухарем, който събра 143 гласа срещу 120 гласа на опонента му Гюндюз Исмаил.

В Бургас с почти пълно единодушие за лидер на общинската организация на ДПС бе избран Шерафет Мехмед. Той смени досегашния лидер Селим Иса, но заяви, че ще продължи да следва неговата линия за работа в екип и осигуряване на работни места за избирателите. Селим Иса бе номиниран за поста областен представител.

След края на общинските отчетно-изборни конференции през есента се очаква да бъдат проведени и областни конференции.

Вероятно изборите догодина ще бъдат едни от най-трудните за ДПС. Причина за това е желанието на другите партии да пробият в традиционния за ДПС електорат. Стана дума вече за опитите на ГЕРБ да мобилизира изселническите организации в Турция на своя страна.

От БСП също дадоха знак, че не смятат да се отказват от вота на местните жители, като партията създаде нов щаб за работа в смесените региони, оглавен от Милко Багдасаров.

През това тримесечие стана ясно, че през есента бившите депутати от ДПС Касим Дал и Корман Исмаилов ще основат нова партия, което също ще бъде предизвикателство пред ДПС.

3. Общественото мнение

Националното представително проучване на Сова харис, направено между 17 и 23 септември 2012 г. сред 1000 души показва, че ако парламентарните избори се проведат тази есен, те ще бъдат спечелени от партия ГЕРБ. За нея биха гласували 27,8% от гласоподавателите. На второ място се нарежда БСП с 19,2%. Съотношението между тези два основните опонента е в пропорция 3:2, което прави 1,5 млн. електорален таван за партия ГЕРБ и 1 млн. за БСП. След избирането на Сергей Станишев за председател

на ПЕС се очаква покачване на неговия авторитет сред българските избиратели. Почти 27% от анкетирания смятат, че това ще увеличи електоралната тежест и на БСП.

Новата партия на Меглена Кунева Движение България на гражданите се нарежда като трета политическа сила с 4,6%. При подкрепата за ДПС се наблюдава лек спад – 4,6%. Разпадането на Синята коалиция продължава да оказва негативно влияние върху резултатите на двете партии в нея. СДС продължава да се ползва с малко по-висока електорална подкрепа 2,4%, за разлика от ДСБ – 1,7%. За партия „Атака“ биха гласували 2,4% от анкетирания.

Проучването показва, че всички министри са с отрицателен рейтинг. Най-високо е неодобрението към министъра на финансите Симеон Дянков. 67,2% са на мнение, че той не се справя с работата си. На челните места в тази класация са също Тотю Младенов с 62,5% отрицателни оценки; Десислава Атанасова с 54% и Цветан Цветанов с 52,1%.

Одобрението е най-високо към министъра на регионалното развитие и благоустройството Лиляна Павлова, събрала 47,6%. За пореден път министърът на този ресор оглавява класацията. Следват Николай Младенов с 39,4% и Вежди Рашидов с 33,8%.

Наблюдава се увеличение с 6% за последните шест месеца в делът на тези, които считат, че неуспехите на управляващите са повече от успехите – от 32,4% на 38,9%. Според 18,4% управлението е изцяло провалено.

Данните от проучването показват, че според 45% от хората у нас построяването на АЕЦ „Белене“ е важно за страната, докато 30% смятат, че то е без значение. Ако по въпроса се проведе референдум, в него биха участвали 56% от анкетирания. По тази тема се оформят две големи групи. В първата група влизат привържениците на БСП, ДПС, „Атака“, ВМРО-БНД, НФСБ. Според тях изграждането на АЕЦ „Белене“ е въпрос с национален приоритет, чрез който България би влязла в групата на страните с високи технологии. Втората група се състои от симпатизанти на ГЕРБ, СДС

и ДСБ, които поставят на първо място финансовите и екологични аргументи. Привържениците на Движение България на гражданите се колебаят между двете становища по въпроса за АЕЦ „Белене“.

За 61,7% от избирателите приоритетна сфера за следващото правителство трябва да бъде социалната политика и по-специално проблемите на заетостта, безработицата и жизненият стандарт.

4. Основни изводи и прогнози

1. Наближаващите избори все повече изострят политическата ситуация в страната. Фактът, че дори терористичният атентат в Бургас бе политизиран, показва, че в следващите месеци всяка една по-значима обществена тема ще бъде обект на спорове и дискусии от страна на политическите партии.

Икономическата ситуация в страната, по-специално инфлацията и увеличаването на безработицата, засилва социалното напрежение. Все повече браншови организации и синдикати издигат искания за повишаване на работните заплати. Това може да доведе до вълна от протести през зимата, които ще бъдат използвани от опозиционните партии.

Новият Висш съдебен съвет е натоварен с много очаквания с оглед на продължаването на реформите в съдебната система и изработването на прозрачни механизми и процедури на работа както при кадровия подбор на магистратите, така и при оценката за тяхната работа. От изключително важно значение по отношение на борбата с организираната престъпност и корупцията е и изборът на нов главен прокурор, което ще бъде една от първите задачи на новия ВСС. Очакванията са да има прозрачен избор и конкуренция между безспорни авторитети и професионалисти. Това е от особено важно значение за страната с оглед на продължаването на мониторинговия доклад за „сътрудничество и оценка“ (Cooperation and Verification Mechanism)

2. До изборите управляващите от ГЕРБ ще концентрират усилията си най-вече в

предизборна дейност и подчертаване на постиженията на властта. Тенденцията на спад в доверието към партията продължава и това ще бъде основно предизвикателство пред управляващите в навечерието на изборите.

Вероятността забавените реформи в здравеопазването и публичния сектор да се осъществят е все по-малка. ГЕРБ вече на практика започна предизборната кампания, в която е ангажирано цялото правителство, с множество широко медийно отразени публични прояви, свързани с изграждането на редица инфраструктурни обекти.

По всичко личи, че ГЕРБ подобно на предходни правителства ще заложи на предизборно увеличение на заплати и пенсии, което обаче може да има негативни последици за икономическото възстановяване на страната в средносрочен план.

От друга страна, вътрешнопартийната ситуация в ГЕРБ все повече се изостря. Свързано е преди всичко с това, че различните лобита и групи на влияние в нея водят борба с оглед участието в листите на партията за изборите.

3. С избора на Емил Кабаиванов за лидер на СДС линията на разцепление на Синята коалиция придоби реални измерения. СДС се раздели на два лагера – единият начело с бившия лидер Мартин Димитров, Ваньо Шарков и други депутати от партията. Те ще водят обща политика с ДСБ в рамките на парламентарната група на Синята коалиция. Другият лагер се оглавява от новия лидер на СДС и се подкрепя от Борис Марков и Румен Христов, които водят линия на сближаване с ГЕРБ и търсят пътища за нова коалиционна формула, изключваща ДСБ на Иван Костов. Този разнობой в „синята партия“ се отразява крайно негативно на нейните електорални възможности. Явяването на традиционната десница в България в два отделни предизборни блока намалява техните шансове за попадане в парламента на следващите избори.

ДСБ и групата в СДС около Мартин Димитров ще търсят партньори сред други по-малки десни партии като Обединените земеделци на Петя Ставрева, социалдемократи-

те на Йордан Нихризов, което обаче много трудно ще доведе до успех на изборите.

Лидерските противоборства в десницата, външното влияние на други политически партии и групи пречат за истинско обединение на традиционната българска десница.

В местните партийни организации на СДС и ДСБ също се наблюдава разцепление, като на редица места в страната има преливане на структури в новата партия на Меглена Кунева. Това допълнително намалява шансовете на СДС и ДСБ да преодолеят 4-процентовата избирателна бариера за парламента.

4. Терористичният атентат в Бургас засили антиислямската реторика на „Атака“ и Волен Сидеров. До изборите Сидеров ще засилва своята популистка критика към управляващите в областта на националната сигурност, срещу политиките, насочени към интеграция на малцинствата и битовата престъпност, свързана с ромите. От друга страна, ще заложи на типичния краен популизъм, насочен срещу чуждите инвеститори, монополите, протекционизма за българския бизнес, контрола върху цените и пр.

Наблюдава се линия на обединение на националистически формации. Ангажирането на ВМРО–БНД на Красимир Каракачанов в този процес показва, че националистите в България ще потърсят по-широко обединение на следващите избори. Социологическите проучвания през последните години сочат, че в страната електоралният потенциал на националистите е между 6-8%. Дали обаче „Атака“ и ВМРО–БНД ще съумеят да мобилизират значителна част от този потенциал, остава под въпрос.

5. През това тримесечие РЗС се подчини изцяло на ГЕРБ и се превърна в инструмент за „черен“ PR, насочен срещу политическите му опоненти от опозицията. Създадената парламентарна анкетна комисия за проучване на корупцията по високите етажи на властта по предложение на Яне Янев и подкрепена от ГЕРБ вероятно отново ще изведе на дневен ред теми, свързани с дейността на предишното управление. Нейната

работа едва ли ще доведе до реален резултат, а по-скоро цели да изостри публичното внимание върху казуси, широко известни в публичното пространство, които не доведоха до реални съдебни процеси.

Очертава се и нов политически проект около РЗС с участието на бизнесмена Веселин Марешки. Това показва, че създаването на партии „спойлери“ с подкрепата на ГЕРБ ще бъде също част от тактиката на управляващите в хода на предизборната година.

В близките месеци Янев ще залага на силен популизъм и критики към противниците на ГЕРБ, като не е изключено и използването на компромати, целящи оклеветяване на политическите опоненти – тактика, типична за РЗС и насочена съвсем доскоро срещу управляващите. Опортюнистичният завой на Янев към ГЕРБ показва липсата на принципност, което много трудно би мотивирало избирателите да подкрепят неговата партия на следващите избори.

6. С избора на Станишев за лидер на ПЕС, БСП получава силна външна легитимация, което може да бъде важен фактор в хода на предизборната кампания догодина. Това допълнително ще сплоти партията около нейния лидер и лидерските противоборства ще минат на заден план. Подписката за референдум за АЕЦ „Белене“ показва мобилизационните ресурси на БСП в навечерието на изборите. Въпреки че това остава един спорен от икономическа гледна точка проект, тази тема изглежда ще бъде една от водещите в следващите месеци, която БСП ще експлоатира чисто предизборно в кон-

текста на повишаването на цената на електричеството за битови нужди.

Във вътрешнопартиен план Станишев продължава да изолира близките до бившия президент Първанов дейци. Вероятно този процес ще продължи и по време на номинациите на кандидат-депутатските листи. Това може да доведе до напрежение в някои местни организации.

7. ДПС става все по критична към управляващите. Неслучайно в своята декларация по повод началото на новата парламентарна сесия ДПС призова за разпускане на Народното събрание и незабавно провеждане на предсрочни парламентарни избори. Отношенията между ГЕРБ и ДПС ще бъдат все по-обтегнати и враждебни. Една от причините за това са опитите на ГЕРБ да разбие партийния монопол на ДПС в смесените райони. Основно предизвикателство пред ДПС е да намери пътища за консолидиране на своя електорат, тъй като новата партия, която създаде Касим Дал, може да разпилее част от традиционните за ДПС гласове.

8. Движение България на гражданите начело с Меглена Кунева все повече ще насочва публичното внимание към себе си. Социологическите прогнози показват, че партията ще бъде почти сигурен участник в следващия парламент. Кунева категорично заяви, че ще се яви самостоятелно на изборите, и на този етап избягва въпроса с кого би се коалирала след формирането на следващия парламент. Новата партия се позиционира в дясното политическо пространство и ще търси членство в Европейската народна партия.

За редактора:

Професор, доктор на философските науки, Георги Карасимеонов е преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“, директор е на Института за политически и правни изследвания и главен редактор на списание „Политически изследвания“. От 1991 до 1998 г. е председател на Българската асоциация за политически науки. Контакт: ipls@dir.bg

Издател

Фондация Фридрих Еберт
Бюро България
ул. Княз Борис I 97
1000 София, България
Отговорен редактор:
Регине Шуберт, директор

Заявки

e-mail: office@fes.bg
Емилия Бургазлиева

Всички текстове са достъпни онлайн
www.fes.bg

Мненията, изразени в тази публикация,
принадлежат на автора/авторите и не
отразяват непременно позицията
на Фондация Фридрих Еберт.